

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**ХУДЕНКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ**

УДК 346.546:347.77+330.101.542

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЗГОДЖЕНИХ ДІЙ СУБ'ЄКТІВ**  
**ГОСПОДАРЮВАННЯ ЩОДО ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ**  
**ВЛАСНОСТІ**

спеціальність 12.00.04. – господарське право;  
господарсько-процесуальне право

**АВТОРЕФЕРАТ**

дисертації на здобуття наукового ступеня  
кандидата юридичних наук

**Київ - 2017**

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі господарського права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України.

**Науковий керівник:** доктор юридичних наук, доцент  
**Резнікова Вікторія Вікторівна,**  
Київський національний університет  
імені Тараса Шевченка,  
професор кафедри господарського права

**Офіційні опоненти:** доктор юридичних наук  
**Безух Олександр Васильович,**  
Науково-дослідний інститут приватного права і  
підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака  
НАПрН України,  
старший науковий співробітник (м. Київ)

кандидат юридичних наук, доцент  
**Селіванова Ірина Анатоліївна,**  
Національний юридичний університет імені  
Ярослава Мудрого,  
доцент кафедри господарського права (м. Харків)

Захист відбудеться “28” квітня 2017 року о 10:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.06 у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 60, ауд. 202.

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 58, чит. зала №12.

Автореферат розісланий “\_\_\_” березня 2017 року.

**Вчений секретар**  
спеціалізованої вченої ради



**І.А. Діковська**

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність теми дослідження.** Конкуренція є одним із головних показників розвитку економічної системи. Суб'єкти господарювання, які активно змагаються між собою, задовольняють потреби споживачів більш якісно та за меншою ціною.

Сучасне господарювання поступово переходить на інноваційний шлях розвитку. Матеріально-виробнича база починає значною мірою поступатися перед нематеріальними активами суб'єкта господарювання, до яких можна віднести майнові права на об'єкти інтелектуальної власності, а саме: торговельні марки, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, ноу-хау, авторські майнові права тощо. Без їх використання складно уявити ефективну господарську діяльність.

Суб'єкти господарювання вільні в розпоряджанні правами інтелектуальної власності. Проте, умови на яких здійснюється розпорядження правами інтелектуальної власності, можуть мати обмежувальний вплив на конкуренцію. Сторони договорів щодо розпорядження правами інтелектуальної власності, керуючись принципом свободи договору, можуть приймати до виконання обмеження, які суперечитимуть законодавству про захист економічної конкуренції та призводитимуть до антиконкурентних наслідків (поділу ринку, визначення умов обороту товарів на ринку тощо).

Необхідність визначення правових критеріїв допустимості таких обмежень в узгоджених діях суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності зумовлює актуальність дисертаційного дослідження.

Актуальність теми дослідження обумовлюється також і недостатнім рівнем науково-теоретичної розробки проблем, які пов'язані з правовим регулюванням узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Дисертаційна робота виконувалася на кафедрі господарського права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (тема затверджена на засіданні Вченої ради протоколом №8 від 27.06.2014 р., уточнена на засіданні Вченої ради протоколом №1 від 29.09.2016 р.). Робота виконана в межах бюджетних тем юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка "Доктрина права в правовій системі України: теоретичний і практичний аспекти" (номер теми 11БФ 042-01, номер державної реєстрації 0111 U 008 337) та "Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС" (номер теми 16БФ 042-01).

**Мета і задачі наукового дослідження.** Метою дослідження є розробка комплексних теоретико-правових засад та науково обґрунтованих пропозицій

з правового регулювання узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності та обмежень, які в них застосовуються.

Для досягнення поставленої мети дисертаційного дослідження були поставлені такі *задачі*: розкрити правову природу узгоджених дій суб'єктів господарювання, визначити поняття, ознаки; з'ясувати антиконкурентні ризики розпоряджання правами інтелектуальної власності; виявити історичні особливості зародження та розвитку конкурентно-правового регулювання щодо використання прав інтелектуальної власності; розробити вимоги щодо групового винятку на узгоджені дії суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності; класифікувати узгоджені дії суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності; визначити умови допустимості обмежень в узгоджених діях суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності; встановити правові критерії визначення допустимості обмежень в узгоджених діях суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності; внести пропозиції по вдосконаленню правового регулювання узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності задля вирішення існуючих проблем та подолання законодавчих прогалин з урахуванням зарубіжного досвіду.

**Об'єктом дослідження** є суспільні відносини зі здійснення узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності.

**Предмет дослідження** – наукові погляди, ідеї, нормативно-правові акти, що визначають і характеризують правове регулювання узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності та обмежень, які в них застосовуються.

**Методологічну основу наукового дослідження становлять** загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Для найбільш глибокого, комплексного та всебічного дослідження проблематики узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності, обрано загальнонауковий *діалектичний метод* (підрозділи 1.1, 1.3), що дозволило проаналізувати узгоджені дії в динаміці їх виникнення та розвитку. За допомогою *історичного методу* з'ясовано передумови зародження та генезису конкурентного законодавства (підрозділ 1.3). Дослідження особливостей діяльності конкурентних та патентних відомств здійснювалося за допомогою *системно-структурного аналізу* (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2). Метод *порівняльного правознавства* було застосовано при дослідженні узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності в конкурентному праві Європейського Союзу, антитрастовому праві Сполучених Штатів Америки та законодавстві про захист економічної конкуренції України (підрозділи 3.1, 3.2). *Формально-логічний метод* використовувався для формування пропозицій по визначенню допустимості узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності (підрозділ 3.2).

**Науково-теоретичною основою дослідження** стали висновки, наукові результати, ідеї та положення, які виклали в своїх працях представники господарсько-правової науки: О.О. Бакалінська, О.В. Безух, О.А. Беляневич,

О.М. Вінник, В.О. Джуринський, О.С. Каштанов, І.Ф. Коваль, Н.М. Корчак, І.В. Лукач, А.Я. Пилипенко, М.Ю. Потоцький, Г.В. Пронська, В.В. Резнікова, Н.О. Саніахметова, С.В. Шкляр, І.А. Шуміло, В.С. Щербина та ін. Теоретичну основу дослідження також склали роботи відомих дослідників конкурентного права, серед яких: Г.О. Андрощук, Д. Вернон, В. Віскузі, О.В. Вознюк, Д. Гарингтон, А.Г. Герасименко, Н.А. Іваницька, К. Конрат, Л.Г. Кузьменко, В.Д. Лагутін, І. Ліанос, А.І. Медведєв, Н. Менк'ю, Р. Познер, К.В. Смирнова, М. Тейлор, Х. Ховенкамп та ін, а також вітчизняні та зарубіжні вчені з права інтелектуальної власності: В.Д. Базилевич, Г. Боденхаузен, В.О. Валле, І.І. Дахно, М. Джаніс, В.С. Дмитришин, В.С. Дроб'язко, Р.В. Дроб'язко, Н.Є. Єркіна, В.О. Жаров, А.Ф. Завгородній, О.В. Ієвіня, Ю.М. Капіца, В.М. Крижна, Н.С. Кузнєцова, М. Лемлі, К. Леслі, О.С. Мамуня, Н.М. Мироненко, В.Л. Мусіяка, О.П. Орлюк, Б.М. Падучак, М.В. Паладій, О.В. Пічкур, О.Д. Святоцький, П.М. Цибульов та інші.

**Наукова новизна отриманих результатів** визначається метою та предметом дослідження. Вперше в науці господарського права здійснено комплексне та системне дослідження правового регулювання узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності та обмежень, які в них застосовуються.

Новизна дисертаційного дослідження конкретизується в науково-теоретичних положеннях, висновках і пропозиціях, найважливішими з яких є такі.

***Вперше:***

- визначено обмеження в узгоджених діях суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності як встановлені учасниками межі їх поведінки у горизонтальних або вертикальних узгоджених діях, при яких один або декілька учасників приймають на себе обмеження щодо: умов продажу товарів; відносин з іншими суб'єктами ринку;

- класифіковано узгоджені дії суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності: 1) за правомірністю здійснення (дозволені; умовно дозволені; заборонені); 2) за застосовуваним підходом до оцінки (оцінювані формально; оцінювані поглиблено); 3) за типом задіяного ринку (об'єктом впливу) (узгоджені дії, які впливають на ринок продукції/послуг; впливають на ринок прав інтелектуальної власності; впливають на ринки продукції/послуг та прав інтелектуальної власності); 4) за типом взаємовідносин учасників на ринку (горизонтальні; вертикальні);

- здійснено поділ обмежень в узгоджених діях суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності за предметним критерієм: 1) цінові обмеження (встановлення цін); 2) обмеження щодо обороту товару на ринку (квотування та визначення мінімального обсягу виробництва або продажу товару); 3) обмеження, які спрямовані на поділ ринку (суб'єктні, товарні та територіальні); 4) інші обмеження (сфера

використання, строк надання права використання, утримання від розпорядження тощо);

- запропоновано визнавати обмеження в узгоджених діях суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності допустимими, якщо вони передбачені законодавством про інтелектуальну власність чи є необхідними для ефективного використання або розпорядження правами інтелектуальної власності;

- виділено правові критерії визначення допустимості обмежень в узгоджених діях суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності: 1) вид узгоджених дій; 2) ринкова частка учасників на ринку; 3) обмежувані учасники; 4) характеристика об'єктів інтелектуальної власності; 5) характеристика обмежень.

***Удосконалено:***

- визначення поняття узгоджених дій суб'єктів господарювання шляхом уточнення, - це спільне взаємовигідне волевиявлення суб'єктів господарювання (об'єднання або його учасників, інших осіб), яке впливає на конкуренцію;

- форми узгоджених дій суб'єктів господарювання, в частині доповнення їх можливістю уповноваження вже створених суб'єктів господарювання або об'єднань на виконання функцій координації конкурентної поведінки, а саме: створення (уповноваження) суб'єктів господарювання, які здійснюють координацію конкурентної поведінки; створення (уповноваження) або вступ до об'єднань, які здійснюють координацію конкурентної поведінки;

- положення щодо відмежування антиконкурентних узгоджених дій від зловживання монополієм (домінуючим) становищем щодо прав інтелектуальної власності, яке запропоновано здійснювати за спільною метою учасників антиконкурентних узгоджених дій та взаємовигідністю антиконкурентних узгоджених дій для їх учасників;

- визначення поняття узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності шляхом уточнення, що відповідні узгоджені дії пов'язані не тільки з розпорядженням правами інтелектуальної власності, а й з використанням прав інтелектуальної власності суб'єктами господарювання;

- положення щодо допустимості узгоджених дій щодо стандартизації з використанням прав інтелектуальної власності, якщо стандартизація здійснена на чесних, обґрунтованих і недискримінаційних умовах.

***Дістали подальшого розвитку:***

- обґрунтування розмежування термінів "змагання суб'єктів господарювання" та "економічна конкуренція" шляхом уточнення, що змагання суб'єктів господарювання є поведінкою, яка сприяє економічній конкуренції, але не вичерпує змісту останньої, оскільки законодавче визначення конкуренції як змагання, звернене в першу чергу до суб'єктів

господарювання, які, здійснюючи господарську діяльність на засадах змагальності та уникнення одностороннього визначення обороту товару на ринку, повинні мінімізувати ризики вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції;

- положення щодо необхідності реалізації конкурентно-правової політики щодо розпоряджання правами інтелектуальної власності за допомогою поєднання двох підходів: 1) допустимості об'єднання суб'єктами господарювання, які представлені на інноваційних ринках, своєї ринкової влади; 2) утримання балансу між монополізацією інноваційних ринків та зростанням прогресивних інновацій;

- положення про те, що узгоджені дії щодо розпоряджання правами інтелектуальної власності повинні вважатися здійсненими не тоді, коли правоволоділець накладе обмеження, а коли інша сторона прийме їх до виконання або виявить намір їх виконувати, оскільки формалізація або початок виконання відповідних узгоджених дій не є обов'язковою умовою їх здійснення.

**Практичне значення одержаних результатів.** Висновки і пропозиції, які містяться в дисертаційному дослідженні, можуть бути основою для вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції, а також законодавства про інтелектуальну власність. Окремі положення дисертаційного дослідження можуть бути використані в навчальному процесі при читанні лекцій та проведенні практичних занять за курсами "Господарське право", "Конкурентне право", "Актуальні проблеми господарського права", "Майнова основа господарювання" тощо.

Прикладний характер дослідження дозволяє використовувати його результати в правозастосовній діяльності Антимонопольного комітету України, Державної служби інтелектуальної власності України, а також в діяльності суб'єктів господарювання при розпоряджанні правами інтелектуальної власності та прийнятті локальних нормативно-правових актів (програм відповідності конкурентному законодавству тощо).

Результати дисертаційного дослідження використовуються в Депозитфотос Інк. (корпорація створена у штаті Делавер США), при оцінці допустимості обмежень в "стандартних", "розширених" та "ентерпрайз" ліцензійних угодах (довідка від 12.10.2016 р.). Правовий результат дисертаційного дослідження використовується Державною службою інтелектуальної власності України при розробці Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні (довідка №1-9/8204 від 17.10.2016 р.). Положення дисертації використані Антимонопольним комітетом України в якості інформаційно-аналітичних матеріалів щодо антиконкурентних ризиків трансферу технологій (довідка №200-29/200-13890 від 28.12.2016 р.).

**Особистий внесок здобувача.** Дисертаційне дослідження є самостійною, завершеною науковою роботою. Сформульовані теоретичні

положення, висновки та пропозиції одержані дисертантом у результаті вивчення та аналізу близько 200 наукових і науково-практичних джерел.

**Апробація результатів дисертації.** Основні положення дисертації, висновки та практичні рекомендації обговорювалися і були схвалені на засіданнях кафедри господарського права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Окремі положення дисертації доповідалися на: Міжнародній науково-практичній конференції "Актуальні питання державотворення в Україні" (23.05.2014 р., м. Київ); Міжнародній науково-практичній конференції "Правова політика в Україні: питання теорії та практики" (24.10.2014 р., м. Київ); Науково-практичній конференції "10 років застосування Господарського кодексу України: сучасний стан та перспективи вдосконалення кодифікації" (14.11.2014 р., м. Київ); Міжнародній науково-практичній конференції "Актуальні питання державотворення в Україні" (22.05.2015 р., м. Київ); Всеукраїнській науково-практичній конференції "Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри" (18.09.2015 р., м. Київ); Міжнародній науково-практичній конференції "Проблеми модернізації приватного права в умовах євроінтеграції" (2-3.10.2015 р., м. Хмельницький); Всеукраїнській науково-практичній конференції "Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри" (23.10.2016 р., м. Київ); Міжнародній науково-практичній конференції "Сучасні механізми реалізації конкурентної політики України в умовах глобалізації" (17.11.2016 р., м. Київ).

**Публікації.** Основні положення та результати дисертації викладені в 7 наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, рекомендованих ВАК України, 1 іноземному фаховому періодичному виданні, 8 публікаціях матеріалів та тез наукових конференцій, а також у 1 навчальному посібнику.

**Структура та обсяг дисертації** обумовлені метою, предметом та задачами дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 192 сторінки, з них основного тексту – 160 сторінок. Список використаних джерел включає 195 найменувань і займає 20 сторінок. Робота містить 5 додатків.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, визначено мету і задачі роботи, об'єкт та предмет дослідження, а також наукову новизну, ступінь апробації та теоретичне і практичне значення отриманих результатів.

**Розділ I «Поняття та зміст узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності»** присвячений



визначенню поняття та форм узгоджених дій суб'єктів господарювання, дослідженню розпоряджання правами інтелектуальної власності та конкурентно-правової політики в цій сфері. Цей розділ складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Поняття та форми узгоджених дій суб'єктів господарювання»* для розкриття змісту узгоджених дій розглядаються їх окремі форми та визначається поняття узгоджених дій.

З'ясовано, що формами узгоджених дій є: 1) укладання угод; 2) прийняття рішення об'єднанням; 3) узгоджена поведінка; 4) створення (уповноваження) суб'єкта господарювання, який здійснює координацію конкурентної поведінки; 5) створення (уповноваження) або вступ до об'єднання, яке здійснює координацію конкурентної поведінки.

Поняття узгоджених дій визначено як спільне взаємовигідне волевиявлення суб'єктів господарювання (об'єднання або його учасників, інших осіб), яке впливає на конкуренцію. Поняття узгоджених дій тісно пов'язане з поняттям конкуренції. Наведено обґрунтування розмежовування правового підходу до виявлення конкуренції та економічного підходу до розуміння конкуренції.

Розкрито проблематику стандарту доказування вчинення антиконкурентних узгоджених дій, яка полягає в його звуженні до економічних (непрямих) доказів. У зв'язку з цим необхідно встановлювати всі чинники схожої поведінки та одностороннього відтворення поведінки суб'єктів господарювання.

Особливу увагу приділено механізму поширення групових винятків на узгоджені дії, який полягає у визнанні певних груп антиконкурентних узгоджених дій правомірними при дотриманні визначених законодавством умов.

У підрозділі 1.2 *«Розпоряджання правами інтелектуальної власності та конкурентно-правова політика»* дослідження розпоряджання правами інтелектуальної власності в законодавстві про захист економічної конкуренції.

Встановлено, що при ліцензуванні потреба обмеження ліцензіатів у використанні прав інтелектуальної власності впливає зі стимулів до ліцензування у ліцензіара. Обмеження ліцензіара, зазвичай, зумовлюється видом ліцензії (виключна, невиключна, одинична).

Зроблено висновок, що антиконкурентні ризики розпоряджання правами інтелектуальної власності виникають у тих випадках, коли учасники відповідних узгоджених дій обмежують (усувають, не допускають) конкуренцію під виглядом обмеження розпоряджання або використання прав інтелектуальної власності.

Рекомендовано розмежовувати конкурентну політику на ринках інноваційних товарів та ринках одноманітних товарів зі значною кількістю замінників. Можливість об'єднати свою ринкову владу суб'єктами

господарювання, товари яких представлені на інноваційних ринках, може значно підвищити добробут споживачів. Однак, зловживання такою можливістю призведе до прямо протилежних наслідків.

У *підрозділі 1.3 «Характеристика узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності»* досліджено законодавчий груповий виняток на узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності та правову природу обмежень, на які він поширюється.

Встановлено, що узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності, які призвели чи можуть призвести до обмеження (усунення, недопущення) конкуренції, а також не охоплюються положеннями законодавчого групового винятку, вважаються антиконкурентними узгодженими діями щодо прав інтелектуальної власності. У зв'язку з цим, груповий виняток на узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності повинен передбачати допустимість всіх обмежень, які сприяють ефективному розпоряджанню та використанню прав інтелектуальної власності.

Доведено вузьку направленість чинного законодавчого групового винятку на узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності, яка полягає в тому, що він поширюється лише на укладання угод про розпоряджання правами інтелектуальної власності з одностороннім обмеженням користувача або набувача.

Обґрунтовано, що правоволоділець може визначати лише вид діяльності, в якому використовуватимуться його права інтелектуальної власності, а не обмежувати господарську діяльність іншої сторони лише одним або декількома видами. Обмеження за видами здійснюваної господарської діяльності не впливають з угод щодо розпоряджання правами інтелектуальної власності, вони потребують самостійної кваліфікації поза змістом таких угод.

**Розділ II «Класифікація узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності»** складається з двох підрозділів, присвячених дослідженню особливостей різних видів узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності.

У *підрозділі 2.1 «Основні підходи до класифікації узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності»* визначено проблематику класифікації узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності, яка полягає у відсутності обґрунтованих класифікаційних критеріїв та єдності в поглядах на призначення існуючих класифікацій узгоджених дій.

Обґрунтовано необхідність класифікації узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності для диференціації підходів до їх оцінки, визначення їх допустимості (підпадання під групові винятки, можливості отримання дозволу на узгоджені дії) та міри відповідальності за вчинення антиконкурентних узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності.

Важливість запропонованої класифікації узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності полягає у наступному: 1) поділ узгоджених дій за їх правомірністю здійснюється для того, щоб допомогти суб'єктам господарювання оцінити допустимі межі координації конкурентної поведінки або обмеження одне одного у здійсненні господарської діяльності; 2) поділ узгоджених дій за підходом до оцінки допомагає конкурентному відомству більш виважено оцінювати негативні наслідки певних узгоджених дій та оперативно протидіяти найбільш небезпечним антиконкурентним узгодженим діям; 3) поділ узгоджених дій за типом задіяного ринку необхідний для оцінки мети та наслідків узгоджених дій; 4) поділ узгоджених дій на горизонтальні та вертикальні дозволяє визначити тип взаємовідносин учасників в межах та для узгоджених дій. Останній поділ є найважливішим, оскільки від типу взаємовідносин учасників на ринку залежить допустимість горизонтальних або вертикальних узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності при застосуванні однорідних обмежень в однакових формах.

У **підрозділі 2.2 «Види узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності за типом взаємовідносин учасників на ринку»** досліджено особливості здійснення горизонтальних та вертикальних узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності в різних формах. Важливість саме цього поділу обумовлена непоодинокими намаганнями учасників під вертикальними типом взаємовідносин приховати горизонтальні обмеження та відсутністю єдності в поглядах на допустимість обмежень у вертикальних узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності.

Обґрунтовано, що залежно від того, чи є узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності горизонтальними або вертикальними, визначаються види обмежень, які застосовуються у відповідних узгоджених діях.

У **пункті 2.2.1 «Горизонтальні узгоджені дії суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності»** проаналізовано особливості здійснення узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності суб'єктами господарювання, які перебувають на одному етапі або рівні надходження товару на ринок, у різноманітних формах.

Запропоновано виключити з національного групового винятку на НДДКР умову про те, що спільні НДДКР здійснюються відповідно до визначеної мети та у визначеній галузі, з огляду на її негативний вплив на розвиток інновацій.

Також викладено пропозиції по удосконаленню правового регулювання стандартизації в частині визнання її учасниками всіх суб'єктів господарювання (в розумінні ст. 55 ГК), а не лише підприємств. Для отримання дозволу на узгоджені дії запропоновано встановлювати не факт розробки стандарту, який передбачає використання прав інтелектуальної

власності, а його змістовні характеристики (чесні, обґрунтовані та недискримінаційні умови доступу до стандарту).

Розкрито проблему укладання "угод про протилежну оплату (угод про плату за утримання)", яка полягає в тому, що виконання таких угод завжди завдає шкоди споживачам, оскільки правовласник не допускає конкуренцію на ринку свого товару.

Зроблено висновок, що лише чітке розуміння причин обрання учасниками горизонтальних узгоджених дій певної форми їх здійснення дозволяє робити обґрунтовані припущення щодо дійсної мети таких узгоджених дій та правильно оцінювати реальні або потенційні наслідки для конкуренції, споживачів та інших суб'єктів господарювання.

**У пункті 2.2.2 «Вертикальні узгоджені дії суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності»** висвітлено характерні особливості вертикальних узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності, які переважно стосуються господарського посередництва та торгівельної діяльності, адже їх учасники перебувають на різних етапах або рівнях надходження товару на ринок.

Зауважено, що горизонтальний тип взаємовідносин несе в собі більший ризик обмеження (недопущення, усунення) конкуренції, але обмеження, які приймаються суб'єктами господарювання при вертикальному типі взаємовідносин, можуть стати причиною значних втрат для споживачів або інших суб'єктів господарювання, які не є учасниками відповідних узгоджених дій.

З'ясовано, що вплив на конкуренцію комерційної концесії, а також дилерських, дистриб'юторських та інших угод господарського посередництва і торговельної діяльності, повинен визначатися з двох позицій - ринкової влади суб'єктів господарювання та передбачених обмежень у відповідних узгоджених діях.

Враховуючи європейський досвід, зроблено висновок, що вертикальні узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності, на відміну від горизонтальних, є одним із засобів досягнення мети (проконкурентної або антиконкурентної), а не конкретним способом. Тому розпоряджання правами інтелектуальної власності при вертикальному типі взаємовідносин лише сприяє зазначеній меті.

**Розділ III «Обмеження в узгоджених діях суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності»** складається з двох підрозділів, у яких розглядається специфіка застосування обмежень в узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності. На підставі здійсненого дослідження сформовано і обґрунтовано законодавчі пропозиції по вдосконаленню правового регулювання узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності.

**У підрозділі 3.1 «Поняття та види обмежень в узгоджених діях суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності»**

визначено сутність, призначення та види обмежень в узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності.

Обґрунтовано, що обмеження в узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності - це встановлені учасниками межі їх поведінки у горизонтальних або вертикальних узгоджених діях, при яких один або декілька учасників приймають на себе обмеження щодо: умов продажу товарів; відносин з іншими суб'єктами ринку.

Розглянуто особливості застосування горизонтальних та вертикальних (міжбрендових, внутрішньо-брендових) обмежень. Адаптовано судову доктрину США "голих" та "підпорядкованих" обмежень до національного законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді дозволених, заборонених та умовно дозволених обмежень. Визначено типові для регламентів Європейської Комісії види обмежень, а саме: жорсткі (недопустимість узгоджених дій в цілому), вилучені (недопустимість самих обмежень), а також обмеження, які можуть вважатися дозволеними при дотриманні певних умов (умовно дозволені жорсткі або вилучені обмеження).

За предметом обмежень в узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності, виділено чотири групи обмежень: 1) цінові обмеження; 2) обмеження щодо обороту товару на ринку; 3) обмеження, які спрямовані на поділ ринку; 4) інші обмеження.

У *пункті 3.1.1 «Цінові обмеження»* досліджено правову та економічну природу цінових обмежень в узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності.

З'ясовано, що цінові обмеження в узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності полягають у встановленні цін (мінімальних або фіксованих) на товари, що представлені на ринках прав інтелектуальної власності або ринках продукції чи послуг.

Обґрунтовано, що правомірність встановлення цін у горизонтальних узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності залежить, перш за все, від характеристик самого об'єкту інтелектуальної власності, адже він може слугувати лише прикриттям для цінової змови.

За результатами аналізу доктрини вичерпання прав інтелектуальної власності зроблено висновок, що основне покликання вичерпання прав інтелектуальної власності полягає в звільненні введених у господарський обіг товарів, що виготовлені з використанням прав інтелектуальної власності, від обмежень правовласника.

Визначено, що встановлення перепродажної ціни – це вертикальне обмеження, яке полягає в прийнятті постачальниками від вищестоячих постачальників або виробника встановленої ціни, за якою буде здійснюватися продаж товару нижчестоячими постачальниками.

Виявлено, що встановлення перепродажної ціни існуватиме лише в тому випадку, якщо це обмеження стосується проміжних покупців ліцензіата

(наприклад дилерів, дистриб'юторів), а не самого ліцензіата, якщо він продає свій товар безпосередньо кінцевому споживачу. Фактично ліцензіат виступає посередником у таких цінових обмеженнях. Тим не менш, якщо ліцензіар визначає ціну за якою ліцензіат продає товар, то це є звичайним встановленням цін.

У *пункті 3.1.2 «Обмеження щодо обороту товару на ринку»* проаналізовано специфіку іншого прояву ринкової влади, крім можливості впливати на ціну, а саме - визначати оборот товару на ринку.

Здійснено поділ квотування на квотування продажу (пряме) та виробництва (опосередковане). Опосередковане квотування, на відміну від прямого квотування, може сприяти ефективнішому ліцензуванню.

Обґрунтовано, що квотування виробництва при ліцензуванні сприяє підтриманню стимулів до ліцензування у ліцензіара. Ліцензіар, який одночасно є виробником, потребує значного захисту від своїх ліцензіатів, адже останні можуть просто витіснити його з ринку як ефективніші виробники або за рахунок розвиненішої системи дистрибуції. Тому ліцензіар постає перед двома можливими варіантами забезпечення захисту своїх інтересів – значні ліцензійні платежі (роялті) або обмеження ліцензіатів у обсязі виробленого товару.

Доведено, що мінімальне кількісне обмеження в чистому вигляді не створює ризиків порушення законодавства про захист економічної конкуренції, але в поєднанні з іншими обмеженнями (зазвичай ціновими) воно може розглядатися як своєрідний спосіб створення товарного профіциту.

У *пункті 3.1.3 «Обмеження, які спрямовані на поділ ринку»* дано правову характеристику поділу ринку між суб'єктами господарювання в межах узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності.

Обмеження, які спрямовані на поділ ринку, класифіковано за суб'єктами, товарами (товарними групами) і територіями, на які вони поширюються.

З'ясовано, що обмеження, які спрямовані на поділ ринку за суб'єктами, не впливають з природи прав інтелектуальної власності, але сприяють їх ефективнішому розпоряджанню.

Обґрунтовано, що обмеження, які спрямовані на поділ ринку за товарами, є допустимими для угод про спеціалізацію у виробництві з використанням прав інтелектуальної власності.

Визначено, що застосування територіального обмеження: 1) у горизонтальних узгоджених діях може містити в собі ризик обмеження (усунення, недопущення) конкуренції, якщо визначені учасниками територіальні межі поділеного ринку вужчі, ніж територія правової охорони прав інтелектуальної власності; 2) при вертикальних узгоджених діях такі обмеження повинні втрачати свою силу після першого продажу товару, але навіть у випадку підтримання цих обмежень, необхідно мати значні

аргументи на користь їх допустимості (зростання нецінової конкуренції, ефективна дистрибуція тощо).

У *пункті 3.1.4 «Інші обмеження»* здійснено аналіз особливостей обмежень сфери використання прав інтелектуальної власності, строку надання прав інтелектуальної власності, дотримання визначених ліцензіаром стандартів, кодексів ustalеної практики та технічних умов, утримання від ліцензування та передачі технологій, ексклюзивності тощо.

У *підрозділі 3.2 «Допустимість обмежень в узгоджених діях суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності»* досліджено правові критерії визначення допустимості обмежень в узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності, яка прямо залежить від їх ефективності.

Встановлено, що ефективність узгоджених дій визначається за допомогою оцінки пропорційності отриманої учасниками вигоди та втрат споживачів, спричинених такими узгодженими діями. Узгоджені дії вважаються допустимими, якщо вони не призводять до обмеження (усунення, недопущення) конкуренції або вони підпадають під груповий виняток, встановлений законодавством про захист економічної конкуренції.

Суттєвим недоліком національного групового винятку на узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності визнано його безумовний та безвідкличний характер, який не дозволяє конкурентному відомству належно оцінити ефективність узгоджених дій в разі належного сумніву щодо їх допустимості.

Запропоновано викласти статтю 9 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у такій редакції:

*"Стаття 9. Узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності*

*1. Положення статті 6 цього Закону не застосовуються до узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності в частині обмежень використання або розпоряджання правами інтелектуальної власності, передбачених законодавством про інтелектуальну власність.*

*2. Обмеження використання або розпоряджання правами інтелектуальної власності, які не передбачені законодавством про інтелектуальну власність, вважаються допустимими, якщо вони є необхідними для ефективного використання або розпоряджання правами інтелектуальної власності.*

*3. До узгоджених дій, передбачених частиною першою та другою цієї статті, застосовуються положення статті 6 цього Закону, у випадках, передбачених частиною другою статті 8 цього Закону".*

Для визначення допустимості обмежень в узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності запропоновано керуватися такими критеріями: 1) вид узгоджених дій; 2) ринкова частка учасників на ринку; 3) обмежувані учасники; 4) характеристика об'єктів інтелектуальної власності; 5) характеристика обмежень.

## ВИСНОВКИ

У **Висновках** викладено найбільш важливі наукові та практичні результати, отримані у дисертації, сформульовано пропозиції з удосконалення правового регулювання узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності, зокрема:

1. Обґрунтовано, що узгоджені дії суб'єктів господарювання полягають у спільному взаємовигідному волевиявленні суб'єктів господарювання (об'єднання або його учасників, інших осіб), яке впливає на конкуренцію. Ознаками узгоджених дій суб'єктів господарювання визначено: 1) наявність волевиявлення двох та більше учасників; 2) взаємну вигідність узгоджених дій для їх учасників (може бути непропорційною); 3) вплив на конкуренцію (ефективний перерозподіл ресурсів).

2. З'ясовано, що антиконкурентні ризики розпоряджання правами інтелектуальної власності виникають у тих випадках, коли учасники відповідних узгоджених дій обмежують (усувають, не допускають) конкуренцію під виглядом обмеження розпоряджання або використання прав інтелектуальної власності.

3. Виділено три етапи становлення та розвитку конкурентно-правового регулювання щодо використання прав інтелектуальної власності: 1) радянський етап (1988-1991 рр.) пов'язаний з першими спробами запровадження конкурентно-правового регулювання у вигляді обмеження монополізму, а також звільненням від ідеологічної монополії на майнові права інтелектуальної власності з боку держави; 2) пострадянський етап (1992-2002 рр.) охоплює період дії Закону України "Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності", який декларував заборону недобросовісного використання прав інтелектуальної власності. З 1997 р. Законом України "Про захист від недобросовісної конкуренції" розширено перелік актів недобросовісної конкуренції щодо використання прав інтелектуальної власності; 3) сучасний етап (починаючи з 2002 р.) характеризується запровадженням групового винятку на узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності та подальшим вдосконаленням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

4. Обґрунтовано, що груповий виняток на узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності повинен: 1) охоплювати всі форми узгоджених дій суб'єктів господарювання; 2) поширюватися не тільки на розпоряджання правами інтелектуальної власності, а й на використання прав інтелектуальної власності; 3) передбачати можливість застосування тільки тих обмежень, які стосуються безпосередньо використання або розпоряджання правами інтелектуальної власності; 4) ґрунтуватися на принципах умовності, відкличності та визначеності допустимих обмежень; 5) уникати безпосереднього дублювання обмежень, які передбачені законодавством про інтелектуальну власність; 6) поширюватися на обмеження, які не передбачені



законодавством про інтелектуальну власність, але мають високий коефіцієнт економічної ефективності.

5. Класифіковано узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності: 1) за правомірністю здійснення (дозволені; умовно дозволені; заборонені); 2) за застосовуваним підходом до оцінки (узгоджені дії, які оцінюються формально; узгоджені дії, які оцінюються поглиблено); 3) за типом задіяного ринку (узгоджені дії, які впливають на ринок продукції/послуг; узгоджені дії, які впливають на ринок прав інтелектуальної власності; узгоджені дії, які впливають на ринки продукції/послуг та прав інтелектуальної власності); 4) за типом взаємовідносин учасників узгоджених дій на ринку (горизонтальні; вертикальні).

6. Встановлено, що застосування обмежень в узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності передбачає визначення меж поведінки учасників (виконання учасниками обмежень) для досягнення поставленої мети чи очікуваних наслідків у вигляді конкурентних переваг. Узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності необхідно вважати допустимими, якщо вони передбачені законодавством про інтелектуальну власність чи є необхідними для ефективного використання або розпоряджання правами інтелектуальної власності.

7. Для визначення допустимості обмежень в узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності запропоновано керуватися наступними критеріями: 1) вид узгоджених дій (горизонтальні, вертикальні); 2) ринкова частка учасників (допустима ринкова частка може бути подвоєна в порівнянні з іншими видами узгоджених дій); 3) обмежувані учасники (правовласник чи набувач, ліцензіат чи ліцензіар); 4) характеристика об'єкту інтелектуальної власності (підлягає обов'язковій державній реєстрації або не підлягає; якщо підлягає, то патентований або не патентований; якщо патентований, то виданий за результатами проведення кваліфікаційної або формальної експертизи; самостійний чи залежний, первинний або похідний, прототип або аналог; час та територія правової охорони; історія створення, реєстрації, використання та розпоряджання об'єктом інтелектуальної власності); 5) характеристика обмежень (вид обмеження; величина та тривалість обмеження; виконання обмеження здійснюється активним або пасивним способом; призначення або наслідки обмеження, якщо їх можна визначити або спрогнозувати; обмеження заборонене чи умовно дозволене).

8. Для поліпшення правового регулювання узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності запропоновано здійснити загальне та спеціальне реформування законодавства про захист економічної конкуренції. *Загальне реформування законодавства про захист економічної конкуренції* повинно починатися з ГК України, адже гл. 3 «Обмеження монополізму та захист суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції» і гл. 28 «Відповідальність суб'єктів господарювання за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства» не становлять нормативної

основи регулювання відносин у сфері конкуренції суб'єктів господарювання. Главу 28 необхідно виключити, а главу 3 ГК України викласти в новій редакції (законопроект в Додатку А дисертації). *Спеціальне реформування законодавства про захист економічної конкуренції* повинно стосуватися безпосередньо групового винятку на узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності. Законодавчий груповий виняток на узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності запропоновано викласти в новій редакції без переліку допустимих обмежень та прийняти на підзаконному рівні деталізований груповий виняток з умовами допустимості різних видів обмежень (порівняльний аналіз чинної та запропонованої редакції в Додатку Б дисертації).

## **СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ**

### **Статті у фахових наукових виданнях:**

1. Худенко О.О. Теоретичні проблеми співвідношення патентної монополії та конкурентно-правового регулювання в сфері господарської діяльності / О.О. Худенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Юридичні науки". – 2013. – Вип. 4. Т. 1. – С. 127-131.

2. Худенко О.О. Місце інтелектуальної власності в процесі здійснення господарської діяльності / О.О. Худенко // Право і суспільство. – 2014. – № 4. – С. 106-113.

3. Худенко О.О. Визначення ефективності та допустимості обмежень в узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності / О.О. Худенко // Адміністративне право і процес. – 2015. – № 1. – С. 187-194.

4. Худенко О.О. Поняття та зміст узгоджених дій суб'єктів господарювання, їх співвідношення з антиконкурентними узгодженими діями [Електронний ресурс] / О.О. Худенко // Часопис Академії адвокатури України. - 2015. - Т. 8, № 1. – Т. 8. - С. 52-63. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chaau\\_2015\\_8\\_1\\_9.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chaau_2015_8_1_9.pdf)

5. Худенко О.О. Горизонтальні узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності / О.О. Худенко // Вісник КНУ імені Т. Шевченка. Юридичні науки. – 2015. – № 1. – С. 113-118.

6. Худенко О.О. Вертикальні узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності / О.О. Худенко // Вісник КНУ імені Т. Шевченка. Юридичні науки. – 2015. – № 2. – С. 119-123.

7. Худенко О.О. Узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності в законодавстві про захист економічної конкуренції / О.О. Худенко // Вісник господарського судочинства. – 2016. – № 1. – С. 186-194.

### **Стаття в іноземному виданні:**

8. Худенко А.А. Классификация согласованных действий относительно прав интеллектуальной собственности / А.А. Худенко // *Leges si Viata*. – 2015. – № 5. – Т. 4. – С. 100-104.

### **Тези доповідей за матеріалами наукових конференцій:**

9. Худенко О.О. Правові проблеми кваліфікації одноосібних та колективних обмежень конкуренції, які здійснюються з використанням інтелектуальної власності / О.О. Худенко // Актуальні питання державотворення в Україні: мат. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23.05.2014 р.). – 2014. – С. 293-295.

10. Худенко О.О. Антимонопольна політика в сфері розпорядження правами інтелектуальної власності / О.О. Худенко // Правова політика в Україні: питання теорії та практики: зб. мат. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24.10.2014 р.). – 2014. – Т. 1. – С. 312-315.

11. Худенко О.О. Проблеми застосування положень Господарського кодексу України при регулюванні економічної конкуренції / О.О. Худенко // 10 років застосування Господарського кодексу України: сучасний стан та перспективи вдосконалення кодифікації: зб. доповідей наук.-практ. конф. (Київ, 14.11.2014 р.). – 2014. – С. 325-329.

12. Худенко О.О. Проблеми поширення групового винятку на узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності / О.О. Худенко // Актуальні питання державотворення в Україні: мат. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 22.05.2015 р.). – 2015. – С. 295-296.

13. Худенко О.О. Антиконтурентні ризики горизонтального встановлення цін на товари в договорах щодо розпорядження правами інтелектуальної власності / О.О. Худенко // Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри: зб. наук. праць всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 18.09.2015 р.). – 2015. – С. 269-276.

14. Худенко О.О. Характеристика та види обмежень, які спрямовані на поділ ринку, в узгоджених діях суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності / О.О. Худенко // Проблеми модернізації приватного права в умовах євроінтеграції: зб. наук. праць (Хмельницький, 2-3.10.2015 р.). – 2015. – С. 328-334.

15. Худенко О.О. Антиконтурентні ризики встановлення цін на товари у вертикальних узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності / О.О. Худенко // Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри: зб. наук. праць всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 23.09.2016 р.). – 2016. – С. 225-229.

16. Худенко О.О. Правова природа обмежень в узгоджених діях суб'єктів господарювання / О.О. Худенко // Сучасні механізми реалізації конкурентної політики України в умовах глобалізації: мат. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17.11.2016 р.). – 2016. – С. 96-98.

### **Інші видання:**

17. Худенко О.О. Проблеми правового забезпечення електронного документообігу // Актуальні проблеми господарського права (Особлива

частина): навч. посіб. / за ред. В.С. Щербини, В.В. Резнікової. - К.: Вид-во Ліра-К, 2016. – 800 с. – С. 89-95.

## АНОТАЦІЯ

**Худенко О.О. Правове регулювання узгоджених дій суб'єктів господарювання щодо прав інтелектуальної власності.** – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України, Київ, 2016.

Дисертація є самостійною завершеною науковою роботою, присвяченою комплексному дослідженню питань правового регулювання узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності. Сформульовано визначення поняття та класифікацію узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності.

Розглянуті цінові, суб'єктні, територіальні, товарні, кількісні та інші обмеження, які застосовуються суб'єктами господарювання в узгоджених діях щодо прав інтелектуальної власності.

Розкрито особливості здійснення горизонтальних та вертикальних узгоджених дій щодо прав інтелектуальної власності, а також проаналізовано правові позиції конкурентних відомств і судів США та Європейського Союзу з відповідних питань.

**Ключові слова:** узгоджені дії, суб'єкти господарювання, інтелектуальна власність, розпоряджання правами, обмеження, ефективність, допустимість.

## АННОТАЦИЯ

**Худенко А.А. Правовое регулирование согласованных действий субъектов хозяйствования относительно прав интеллектуальной собственности.** - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.04 - хозяйственное право; хозяйственно-процесуальное право. - Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Министерство образования и науки Украины, Киев, 2016.

Диссертация является самостоятельной завершённой научной работой, посвящённой комплексному исследованию вопросов правового регулирования согласованных действий субъектов хозяйствования относительно прав интеллектуальной собственности. Сформулировано определение понятия и классификация согласованных действий относительно прав интеллектуальной собственности.

Рассмотрены ценовые, субъектные, территориальные, товарные, количественные и другие ограничения, которые применяются субъектами хозяйствования в согласованных действиях относительно прав интеллектуальной собственности.

Раскрыты особенности осуществления горизонтальных и вертикальных согласованных действий относительно прав интеллектуальной собственности, а также проанализированы правовые позиции конкурентных ведомств и судов США и Европейского Союза по соответствующим вопросам.

**Ключевые слова:** согласованные действия, субъекты хозяйствования, интеллектуальная собственность, распоряжения правами, ограничение, эффективность, допустимость.

## ANNOTATION

**Khudenko O.O. Legal Regulation of Legal Entities' Concerted Practices with Intellectual Property Rights.** - Manuscript.

Thesis for Candidate of Law degree in the specialty 12.00.04 - economic law; economic procedural law. - Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2016.

The thesis is an independent completed scientific work devoted to complex research of legal regulation of legal entities' concerted practices with intellectual property rights. Concept, features and form of legal entities' concerted practices are researched in this work.

Thesis gives the definition of concerted practices with intellectual property rights, their characteristics and improved classification, and highlights particularities of application of block exemption for concerted practices with intellectual property rights. Moreover, the work evaluates efficiency and admissibility for restrictions used in concerted practices with intellectual property rights.

Restrictions in legal entities' concerted practices are defined as limits on activities of participants in horizontal or vertical concerted practices, in which one or more participants take on restrictions of conditions for sale (purchase or production if they affect the conditions of sale) of goods or relations with other market subjects.

Author analyzed the restrictions of price, subject, territory, commodity, scope, etc., applicable to legal entities in the concerted practices with intellectual property rights. In addition, correlation between horizontal and vertical concerted practices with intellectual property rights has been researched in the work.

Thesis describes features of horizontal and vertical concerted practices with intellectual property rights in five possible forms, considering the opinion of antitrust regulators and courts of United States and European Union on relevant issues.

Special attention is devoted to concerted practices relating to standardization, research and development.

It was concluded that legal criteria for determining the admissibility of restrictions in concerted practices with intellectual property rights are the following: type of concerted practice, the participants' market share, limited participants, characteristics of the intellectual property rights, characteristics of the restrictions.

Proved that the block exemption for concerted practices with intellectual property rights shall: 1) cover all forms of legal entities' concerted practices; 2) apply not only to dispose of intellectual property rights, but also to the use of intellectual property; 3) allow to apply solely the restrictions, concerning to use or disposal of intellectual property rights; 4) be based on the principles of conditionality, revocability and certainty for admissible restrictions; 5) avoid direct duplication of restrictions provided by the intellectual property legislation; 6) apply to the restrictions that are not covered by the intellectual property legislation, but have a high rate of economic efficiency.

Results of the research are incorporated in a number of theoretical proposals and conclusions aimed to further improvement of legal regulation of concerted practices with intellectual property rights. By these results, author scientifically substantiated and developed specific proposals for evaluation of admissibility of restrictions for concerted practices with intellectual property rights.

**Keywords:** concerted practices, legal entities, intellectual property, disposal, restraints, efficiency, admissibility.